

detaljerede beskyttelsesbestemmelser og har indført et internationalt kendemærke for sådan kulturel ejendom. Denne konvention er undertegnet, men ikke ratificeret af Danmark. Artikel 53 aktualiserer spørgsmålet om en dansk ratifikation af Haagerkonventionen. Fornyede undersøgelser af de bevilingsmæssige og administrative konsekvenser af en sådan ratifikation kan forventes afsluttet i løbet af 1982, således at der tilvejebringes grundlag for en snarlig stillingtagen til dette spørgsmål.

Udsultning af civilbefolkningen som krigsmiddel er forbudt, jfr. *artikel 54, stk. 1*. Det er forbudt at fjerne, angribe eller på anden måde ødelægge genstande, som er nødvendige for civilbefolkningens overlevelse som f. eks. fødevarer, landbrugsområder og drikkevandsinstallationer med det formål at hindre dem i at tjene som underhold for befolkningen eller modparten, jfr. *stk. 2*. Forbudet gælder ikke, hvis de pågældende genstande udelukkende benyttes til underhold af modpartens styrker eller til støtte for militære aktioner, jfr. *stk. 3*. Dog må der ikke foretages handlinger, som må forventes at medføre udsultning eller tvinge civilbefolkningen til at flytte bort. Uagtet forbudet i *stk. 2* er »den brændte jords taktik« tilladt over for en fremrykkende besættelsesmagt, jfr. *stk. 5*.

Artikel 55 præciserer forbudet i artikel 35, *stk. 3* mod økologisk krigsførelse. FN-konventionen af 18. maj 1977 om forbud mod militær eller anden fjendtligsindet anvendelse af miljøpåvirkningsteknik, som er ratificeret af Danmark, jfr. bkg. nr. 24 af 15. februar 1979, Lovt. C, indeholder mere udførlige regler herom.

Artikel 56, stk. 1 forbyder angreb, også i form af repressalier, jfr. *stk. 4*, mod dæmninger, diger, kernekraftværker og andre anlæg, som rummer farlige kræfter, dersom angrebet kan forårsage frigørelse af de farlige kræfter med alvorlige civile tab til følge. Angreb på nærliggende militære mål under tilsvarende omstændigheder er ligeledes forbudt. Den herved etablerede beskyttelse kan under visse i *stk. 2* opregnede betingelser bringes til ophør f. eks. hvis de pågældende værker eller anlæg benyttes som direkte støtte for militære operationer og angrebet er den eneste praktiske mulighed for at bringe denne støtte til ophør. I så fald skal alle praktiske sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af civilbefolkningen træffes, jfr. *stk. 3*. Ifølge *stk. 5* skal de stridende parter bestræbe sig på at undgå at anbringe militære installationer nær sådanne farlige anlæg, bortset fra installationer, som udelukkende har til formål at forsvare anlæggene, forudsat de militære installationer ikke benyttes til andre formål og bevæbningen er begrænset til dette formål. Under disse forudsætninger må sådanne

forsvarsinstallationer ikke angribes. *Stk. 6* indeholder en opfordring til de stridende parter om at indgå særlige aftaler om yderligere beskyttelse af genstande, der rummer farlige kræfter, og *stk. 7* introducerer et særligt kendemærke for genstande, der er omfattet af artikel 56, jfr. Annex I, artikel 16.

Kapitel IV

Sikkerhedsforanstaltninger

Artikel 57 angiver en række sikkerhedsforanstaltninger, som skal iagttages i forbindelse med angreb for at sikre overholdelsen af artikel 51 og 52 om beskyttelse af civile personer og genstande. *Stk. 1* fastslår den generelle regel, at der altid ved udførelse af militære operationer skal drages omsorg for at skåne civile og civile genstande. Denne regel er præciseret i de følgende bestemmelser. Ifølge *stk. 2* skal enhver, der planlægger eller træffer beslutning om et angreb så vidt muligt sikre sig, at angrebsmålene er militære og ikke civilpersoner, civil ejendom eller andre beskyttede personer eller objekter. Kampmidler og -metoder skal vælges med henblik på så vidt muligt at undgå utilsigtede civile tab og skader. Angreb må ikke iværksættes, hvis det, ifølge proportionalitetsprincippet, jfr. artikel 52, *stk. 2*, må forventes, at civile tab og skader overstiger den umiddelbare militære fordel. Et angreb skal, af den, som gennemfører det, eller enhver anden, som har mulighed herfor, standses, hvis det viser sig, at målet ikke er militært eller i øvrigt er beskyttet, eller hvis proportionalitetsprincippet krænkes. Civilbefolkningen, som kan blive påvirket af et angreb, skal advares effektivt i forvejen, medmindre omstændighederne ikke tillader det. Når det for at opnå samme militære fordel er muligt at vælge mellem flere mål, skal det mål vælges, der indebærer mindst risiko for civile tab eller skader, jfr. *stk. 3*. I overensstemmelse med artikel 49 finder disse regler anvendelse på angreb, der har virkning på land. For så vidt angår militære operationer til vands eller i luften skal der træffes alle rimelige forsigtighedsforanstaltninger for at undgå civile tab eller skader, jfr. *stk. 4*. I *stk. 5* fastslås det *ex tuteo*, at intet i artikel 57 kan fortolkes således at det hjemler angreb på civile eller civile genstande. Medens artikel 57 i første række angiver forsigtighedsforanstaltninger, som skal iagttages af den, som planlægger, iværksætter eller gennemfører et angreb, pålægger *artikel 58* alle stridende parter at iagttage forsigtighedsforanstaltninger overfor modpartens angreb. Civile og civil ejendom skal så vidt muligt fjernes fra områder nær militære mål, militære mål må ikke placeres